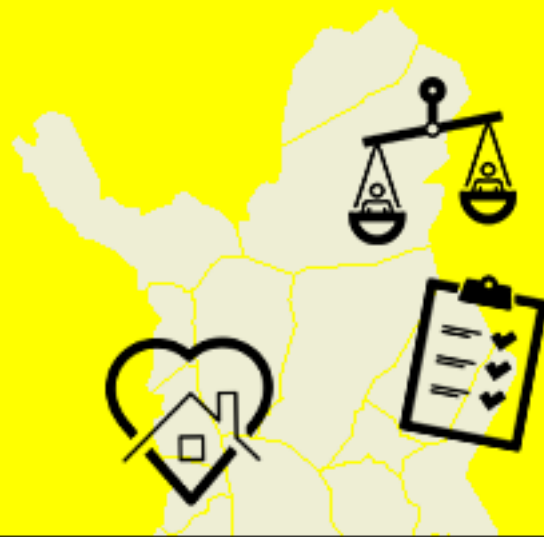

ARJEN IHMISOIKEUSPOLITIIKKA

MITEN HUOMIOIDA IHMISOIKEUKSIEN

TURVAAMINEN KUNTATASON PÄÄTÖKSENTEOSSA?

IHMISOIKEUDET TURVATAAN MYÖS KUNTATASOLLA

Julkisen vallan velvollisuus ihmisoikeuksien turvaamiseen perustuu kansainvälisiin ihmisoikeusnormeihin ja Suomen omaan perustuslakiin. Perustuslain mukaan perusoikeussäännöksiä on noudatettava kaikessa julkisen vallan toiminnassa, myös kuntatasolla.

Velvoitteen toteutuminen käytännössä edellyttää, että kunta hahmottaa tekemiensä toimenpiteiden ihmisoikeusvaikutukset. Tämä puolestaan vaatii huolellista ja kokonaisvaltaista ihmisoikeusvaikutusten ennakkollista arviointia. Kuntien päätöksenteon tulee olla **ihmisoikeusperustaista**.

Ihmisoikeudet ovat perustavaa laatua olevia oikeuksia, jotka on turvattu kansainvälisissä sopimuksissa. Ihmisoikeudet ovat yleismaailmallisia, perustavanlaatuisia, jakamattomia ja luovuttamattomia. Yleismaailmallisuus tarkoittaa, että ihmisoikeudet kuuluvat kaikille.

Ihmisoikeuksilla turvattuja oikeuksia ei voida jättää toteuttamatta esimerkiksi resurssien puutteeseen vedoten.

Ihmisoikeudet ovat perusta hyvälle ja arvokkaalle arjelle, jonka tulee kuulua kaikille.

IHMISOIKEUSPERUSTAINEN PÄÄTÖKSENTEKO – MITÄ SE ON?

Ihmisoikeuksien tulee olla keskeisessä roolissa, kun kunnissa päätetään kuntalaisia koskevista toimenpiteistä ja palveluista. Ihmisoikeuksien turvaaminen vaatii kuntien päätöksentekijöiltä ihmisoikeusosaamista ja **ihmisoikeuksien huomioimista kaikissa toimenpiteissä.**

Päätösten vaikutuksia tulee arvioida ennalta. **Ihmisoikeusvaikutusten ennakoivan arvioinnin** tulisi olla säännönmukainen osa kaikkea kunnan ja viranomaisten päätöksentekoa aina talousarviosta yksittäisiin viranomaispäätöksiin.

Perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen varmistetaan muun muassa osoittamalla niihin julkisia varoja **kunnan talousarviossa.** Erityisen

tärkeässä roolissa kunnan talousarvio on taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien turvaamisessa. Budjettivaroja on käytettävä niin, että kaikkien kuntalaisten oikeudet turvataan. **Erityisesti heikommassa asemassa olevat väestöryhmät** on huomioitava.

Kuntalaiset tulee ottaa mukaan päätöksentekoon. Kuntien tulee sitoutua **kuulemaan kuntalaisia** heidän perus- ja ihmisoikeuksiensa toteutumiseen liittyvissä kysymyksissä, ja kuntalaisten näkemyksillä tulee olla aitoa merkitystä päätöksenteossa.

TALOUSPÄÄTÖKSET TÄRKEÄSSÄ ROOLISSA

Perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen vaatii riittäviä julkisia varoja. Ihmisoikeusvelvoitteiden täyttämisen tulee olla ensisijaista myös ja erityisesti silloin, kun kunnan taloudesta päätetään. Julkisella vallalla, valtiolla ja kunnilla, on velvoite edistää ihmisoikeuksia kaikin käytettävissä olevin keinoin ja kaikilla käytettävissä olevilla resursseilla. Mikäli jonkun talouspäättöksen voidaan katsoa heikentävän ihmisoikeuksien toteutumista, sen tulee olla aidosti viimeinen vaihtoehto.

Erityisen tärkeässä roolissa kunnan talousarvio on taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien turvaamisessa.

Erityisesti heikommassa asemassa olevat väestöryhmät on huomioitava. Julkisten

menojen kohdentamisen merkitys korostuu erityisesti lasten, vanhusten, vammaisten, työttömien ja muiden usein heikommassa asemassa olevien väestöryhmien oikeuksien kohdalla. Budjettia laadittaessa tulee aina miettiä, miten tehdyt päätökset vaikuttavat haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisryhmiin.

Ihmisoikeusvelvoitteiden näkökulmasta esimerkkejä tärkeistä haasteista ovat naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisten toimien riittävyys, kansainvälistä suojelua saaneiden pakolaisten kuntapaikat sekä kuntien ilmastotyö.

IHMISOIKEUSHAASTE:

NAISIIN KOHDISTUVAN VÄKIVALLAN VASTAISTEN TOIMIEN ON OLTAVA RIITTÄVIÄ

Naisiin kohdistuva väkivalta on vakava ihmisoikeusloukkaus, joka koskettaa Suomessa hyvin monia: äitejä, tyttäriä, ystäviä, työkavereita. Loukkauksen laajuuden huomioon ottaen yleisiä palveluja ja erityispalveluja tarvitaan kipeästi niin kuntien, maakuntien kuin valtion tasolla.

Ihmisoikeussopimukset, kuten Istanbulin sopimus (Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta), velvoittavat myös kuntia. Kunnilla on vastuu naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä, torjumisesta ja seurausten aiheuttamaan palvelutarpeeseen vastaamisesta.

© Pablo Mekler / Amnesty International Argentina

Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentäminen ihmisoikeusvelvoitteena koskee kuntia, kuntapäättäjiä ja kuntien työntekijöitä. Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentäminen on osa kuntien vastuuta asukkaidensa terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämisestä. Esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon sekä sivistystoimen henkilökunnalla tulee olla ammatillinen valmius puuttua lähisuhdeväkivaltaan. Osaamisen sitä koskevasta lainsäädännöstä ja kansainvälisten sopimusten velvoitteista tulee olla ajantasaista.

Väkivaltaa kokeneet naiset eivät ole yksi yhtenäinen ryhmä. Palvelujen tulee olla

saavutettavissa kaikille. Kunnissa tarvitaan esteettömiä palveluja, jotka tarjoavat apua ja tukea väkivaltaa kokeneille, olivatpa he paperittomia, turvapaikanhakijoita, suomen kieltä taitamattomia, liikkuvaan väestöön kuuluvia, alaikäisiä, vammaisia, ikäihmisiä tai seksuaali- tai sukupuolivähemmistöihin kuuluvia.

Väkivallan ehkäisyyn ja torjumiseen keskittyvien rakenteiden vahvistaminen on ihmisoikeusteko, jolla on todella merkitystä. Vahvat, yhteisesti päätetyt rakenteet luovat selkänojan, johon sekä järjestöissä että kuntien tuottamissa palveluissa työskentelevien on hyvä nojata.

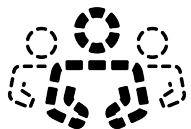
AMNESTYN SUOSITUKSET KUNTAPÄÄTTÄJILLE:

Naisiin kohdistuvan väkivallan vastaiset toimet sisällytetään kuntien poliittisesti hyväksyttyihin hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmiin ja osaksi niiden toteutumisen seuranta. Strateginen ohjelmatyö sisältää tavoitteet niin tiedonkeruuta, moniammatillista yhteistyötä, väkivallan ehkäisyä kuin tukipalveluja koskien.

Kuntien väkivaltatyöhön varataan asianmukaiset resurssit, kuten riittävät tilat, työntekijät ja budjettivarat. Tärkeä elementti väkivallan eri osapuolten auttamisessa on suunnitelmallisuus, joka ei katkea työntekijöiden vaihtuessa. Palvelupolkujen ja moniammatillisen työn malleja kehitetään ja varmistetaan, että tieto on sitä tarvitsevien työntekijöiden saatavilla.

Väkivaltaa kokeneiden keskinäinen erilaisuus ja erityistarpeet huomioidaan väkivallan vastaisissa toimissa, erityisesti palvelujen kehittämisessä. Palveluiden tulee olla saavutettavia kaikille: vammaisille, maahanmuuttajataustaisille, paperittomille, ikäihmisille, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöille sekä muille ryhmille.

TERVETULOA
SUOMEEN♡

IHMISOIKEUSHAASTE:

PAKOLAISTEN KUNTAPAIKAT – KOTI UUSILLE KUNTALAISILLE

Kansainvälistä suojelua saavien ihmisten onnistunut kotoutuminen ja asettuminen uudelle kotipaikkakunnalle Suomessa perustuu sille, että kunnat tarjoavat heille vapaaehtoisesti kuntapaikkoja. Kuntapaikoista sovitaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kanssa, ja kunnat saavat valtiolta korvausta kuntaan sijoitetuista pakolaisista. **Pakolaiskiintiössä tulevalle ihmiselle tai oleskeluluvan saaneelle turvapaikanhakijalle kuntapaikka tarkoittaa mahdollisuutta muuttaa omaan kotiin.**

On tärkeää, että leireillä elävät kiintiöpakolaiset pääsevät vakaisiin oloihin, eivätkä joudu odottelemaan epävarmoissa ja mahdollisesti turvattomissa olosuhteissa uuden kotipaikan järjestymistä yhtään sen pidempään kuin on tarpeen. **Nopeasti varmistuva kuntapaikka on erityisen tärkeää ilman huoltajaa oleville lapsille ja perheille.**

Kiintiöpakolaisten ottaminen on selkeä tapa auttaa maailman pakolaisia, sillä YK:n pakolaisjärjestö UNHCR on jo määritellyt heidän pakolaisasemansa. **Kiintiöpakolaisjärjestelmän avulla Suomi pystyy auttamaan kaikkein**

heikoimmassa asemassa olevia pakolaisia.

Otamme kuitenkin vastaan moninkertaisesti vähemmän kiintiöpakolaisia kuin naapurimaamme. Tarve kiintiöpakolaisten suuremmalle uudelleensijoittamiselle Suomeen sekä siten myös heidän sijoittamiselleen uusille kotipaikkakunnilleen olisi paljon nykyistä suurempi.

Kuntapaikkoja tarvitaan siis edelleen lisää.

Niiden tarjoaminen on kunnan viesti valtiolle, että hätää kärsiviä ihmisiä halutaan auttaa.

AMNESTYN SUOSITUKSET KUNTAPÄÄTTÄJILLE:

Kunnat tarjoavat kuntapaikkoja kiintiöpakolaisille ja oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille, jotta he pääsevät muuttamaan pakolaisleiriltä tai vastaanottokeskuksesta kuntaan ja pääsevät kotouttamispalveluiden piiriin. Kiintiöpakolaisten kuntapaikkoja tarvitaan tulevaisuudessa huomattavasti enemmän, jotta Suomi pystyy vastaamaan kasvavaan tarpeeseen kiintiöpakolaisten uudelleensijoittamiseksi.

Kuntapaikat pyritään varmistamaan erityisen nopeasti ilman huoltajaa maahan tulleille lapsille ja perheille.

Kunnat tekevät kaikkensa sen eteen, että uudet asukkaat pääsevät mahdollisimman sujuvasti ja viivytyksettä kiinni uuteen elämään Suomessa ilman ylimääräistä odottamista ja epävarmuutta leirillä tai vastaanottokeskuksessa.

IHMISOIKEUSHAASTE:

HIILETÖN YHTEISKUNTA KUNTIEN ILMASTOTYÖN TAVOITTEEKSI

PHOTO BY CARLOS "GRURY" SANTOS ON UNSPLASH

Kunnilla on tärkeä rooli Suomen siirtyessä kohti hiiletöntä yhteiskuntaa. Myös kunnilla on ihmisoikeusnormeihin perustuva velvollisuus tehdä kaikkensa ilmaston lämpenemisen pysäyttämiseksi. **Viisailla ilmastotoimilla luodaan kuntatalouden, kuntalaisten ja ympäristön elinehdot tulevaisuudelle.**

Ilmastonmuutoksen vastaiseen työhön ja varautumiseen tulee panostaa kunnallisessa päätöksenteossa, sillä ilmastonmuutos lisää eriarvoisuutta. Ilmastonmuutoksen vastaiset toimet pitää suunnitella niin, että ne eivät uhkaa ihmisoikeuksien toteutumista. Eriarvoisuuden tulee toimenpiteiden myötä vähentyä, ei lisääntyä. Esimerkiksi ruoantuotannossa tarvitaan riittäviä sopeutustoimia.

Kaiken ilmastotyön tulee olla ihmisoikeusperustaista, ja siirtymän hiilineutraaliin yhteiskuntaan tulee olla oikeudenmukainen. Kuntien on suunniteltava laajassa yhteistyössä (mm. valtio, järjestöt ja paikalliset yritykset) toimenpiteitä, joilla luodaan vihreitä työpaikkoja

ja vähennetään siirtymän mahdollisia negatiivisia vaikutuksia työntekijöille, yhteisöille, pienituloisille kotitalouksille sekä marginalisoiduille ja syrjäytymisvaarassa oleville ihmisille.

Kuntalaisten osallisuus ilmastotoimissa on varmistettava. Kaikessa ilmastonmuutoksen vastaisessa toiminnassa on noudatettava asianosaisten oikeutta informaatioon ja osallistumiseen. Erityisesti on varmistettava, että heidät, joiden elämään ilmastokriisi ja ilmastotoimet vaikuttavat eniten, otetaan mukaan niin ilmastotoimien suunnitteluun ja toimeenpanoon kuin seurantaan ja arviointiin.

AMNESTYN SUOSITUKSET KUNTAPÄÄTTÄJILLE:

Kunnat sitoutuvat tavoitteeseen hiilineutraaliudesta vuoteen 2030 mennessä ja hiilinegatiivisuudesta pian sen jälkeen.

Tavoitteen saavuttamiseksi luodaan ilmastostrategia ja päästövähennyssuunnitelma. Strategiassa nimetään toimet, joilla varmistetaan, etteivät ilmastotoimet lisää eriarvoisuutta.

Kestävää energiantuotantoa edistetään aktiivisesti.

Kaikessa päätöksenteossa rakentamisesta liikenteeseen sekä sosiaali- ja terveyspalveluihin edistetään aktiivisesti resurssitehokkuutta.

Ilmastotoimiin liittyvässä päätöksenteossa kuullaan ja osallistetaan kuntalaisia.

VINKKEJÄ IHMISOIKEUSPERUSTASEEN PÄÄTÖKSENTEKOON KUNTAPÄÄTTÄJILLE

**Päättäjänä voit noudattaa ihmisoikeus-perustaisen
päättöksenteon periaatteita ja toteuttaa arjen
ihmisoikeuspolitiikkaa omassa kunnassasi.v**

VINKKI 1:

HANKI TIETOA IHMISOIKEUKSISTA JA POHDI,

MITEN NE KÄYTÄNNÖSSÄ NÄKYVÄT KUNTASI

PÄÄTÖKSENTEOSSA JA SITÄ SEURAAVISSA TOIMENPITEISSÄ

Ihmisoikeuksien huomioiminen on tärkeää niin strategiatyössä kuin kuntapalveluista ja kuntalaisia koskevista toimenpiteistä päätettäessä. Ihmisoikeudet on tärkeä nostaa keskiöön esimerkiksi kunnan turvallisuusstrategiaa, hyvinvointiohjelmaa tai tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa laadittaessa.

Kuntapalveluista päätettäessä on tärkeää huomioida palvelujen esteettömyys ja saavutettavuus.

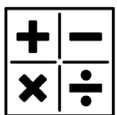

Kuntapäättäjiä ja työntekijöitä on tärkeää kouluttaa systemaattisesti ihmisoikeusosaamisen lisäämiseksi.

VINKKI 2:

VARMISTA, ETTÄ PERUS- JA IHMISOIKEUKSIEN TOTEUTUMISEEN OSOITETAAN RIITTÄVÄSTI VAROJA KUNTASI TALOUSARVIOSSA

Budjetointi on yksi ihmisoikeusperustaisen päätöksenteon keskeisistä osa-alueista. Perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen varmistetaan käytännössä muun muassa osoittamalla niihin riittävästi julkisia varoja kunnan talousarviossa.

Kunnan talousarvion valmistelussa ja laadinnassa sekä julkisissa hankinnoissa tulee kiinnittää erityistä huomiota heikommassa asemassa olevien väestöryhmien oikeuksiin.

Jos budjettileikkauksia joudutaan tekemään, tulee priorisoida heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tilanne ja varmistaa, etteivät leikkaukset kohdistu samoihin ihmisryhmiin.

VINKKI 3:

MIETI PÄÄTÖKSIÄ TEHDESSÄSI KONKREETTISTEN TOIMENPITEIDEN IHMISOIKEUSVAIKUTUKSIA

Päätöksenteossa on tärkeää arvioida ennalta toimenpiteiden ihmisoikeusvaikutuksia. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on koonnut [ohjeistukset](#) päätösten vaikutusten ennakoarvioinnista.

Esimerkkejä päätöksenteosta, joka koskee tällä kuntavaalikaudella tärkeitä ihmisoikeushaasteita:

Naisiin kohdistuvan väkivallan vastainen työ	Kuntapaikat
Kun kehitämme kunnassani toimivia palvelupolkuja ja moniammatillisen työn malleja, takaamme avun väkivallan eri osapuolille. Jotta palvelupolku ei katkea, mallit kirjataan systemaattisesti ja pidetään ajan tasalla.	Kun kuntani tarjoaa riittävästi kuntapaikkoja, kiintiöpakolaisina vastaanotettavat ihmiset pääsevät muuttamaan Suomeen ja saavat uuden kodin, tai turvapaikkaprosessissa
Kun huomioimme väkivaltaa kokeneiden keskinäisen erilaisuuden ja erityistarpeet väkivallan vastaisissa toimissa, palveluista tulee saavutettavia kaikille: vammaisille, maahanmuuttajataustaisille, paperittomille, ikäihmisille, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöille ja muille ryhmille.	oleskeluluvan saanut henkilö voi asettua jo tutuksi tulleeeseen vastaanottokuntaan tai sen lähialueille.

VINKKI 3:**MIETI PÄÄTÖKSIÄ TEHDESSÄSI KONKREETTISTEN
TOIMENPITEIDEN IHMISOIKEUSVAIKUTUKSIA**

Esimerkkejä päätöksenteosta, joka koskee tällä kuntavaalikaudella tärkeitä ihmisoikeushaasteita:

Kuntien ilmastotyö

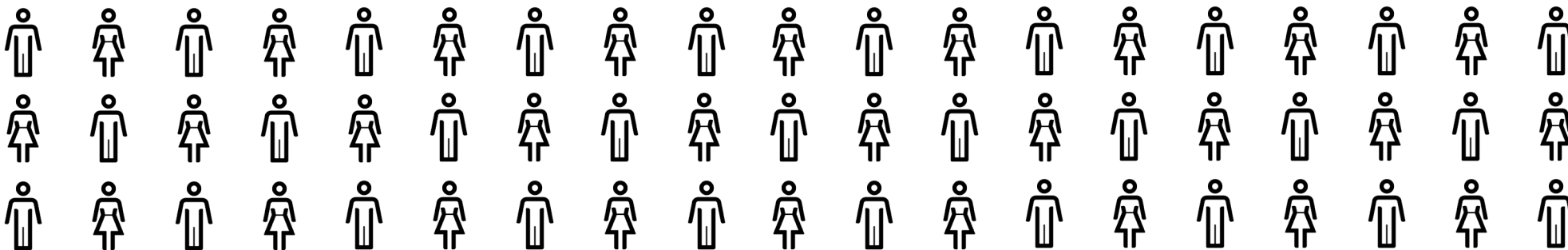
Kun suunnittelemme kunnassani laajassa yhteistyössä toimenpiteitä, joilla mahdollistetaan kestävien työpaikkojen luominen, vähennämme siirtymän mahdollisia negatiivisia vaikutuksia työntekijöille, yhteisöille, pienituloisille kotitalouksille sekä marginalisoiduille ja syrjäytymisvaarassa oleville ihmisille. Paikallisten yhteisöjen ja toimijoiden ääni kuuluu, kun siirtymä on laajasti neuvoteltu prosessi.

Perusturva

Ihmisoikeusmyönteisen päätöksenteon näkökulmasta kysymys perusturvasta on olennainen, sillä oikeus sosiaaliturvaan ja riittävään toimeentuloon on ihmisoikeus, jonka toteutumisessa myös kunnilla on osansa. Kuntien välillä on kuitenkin erilaisia käytänteitä täydentävän ja ehkäisevän tuen myöntämisessä. Myös asumiseen ja terveydenhuoltoon liittyvien oikeuksien toteutumisessa kuntapäätäjillä on merkittävä rooli.

VINKKI 4:

OSALLISTA KUNTALAISET MUKAAN PÄÄTÖKSENTEKOON

Kuntien tulisi kuulla kuntalaisia ja ottaa heidän näkemyksensä aidosti huomioon päätöksenteossa. Kunnat voivat esimerkiksi toteuttaa ajankohtaisia asioita koskevia kuntalaiskuulemisia säännöllisin väliajoin. Kuntalaisille tulisi myös tarjota vuorovaikutuksellisia kanavia, joiden kautta he voivat osallistua oman kotikuntansa toimien suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Ymmärrettävää ja saavutettavaa tiedonsaantia kunnan asioista tulee edistää, jotta kansalaiset voivat vaikuttaa.

Erityisesti ihmiset ja ryhmät, joiden elämään päätöksenteko vaikuttaa merkittäväällä tavalla, tulee ottaa mukaan toimenpiteiden suunnitteluun, toimeenpanoon, seurantaan ja arviointiin.

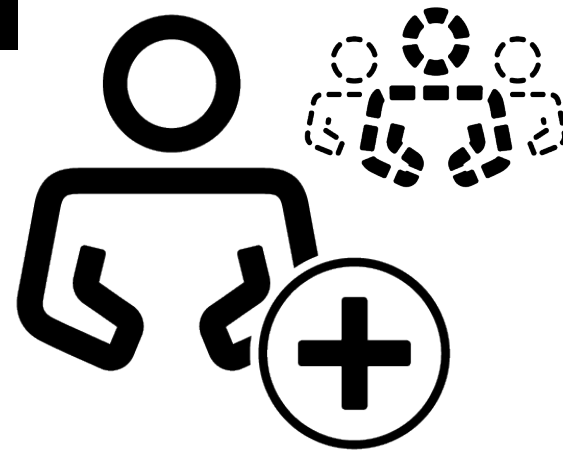
Kuulemis- ja keskustelutilaisuuksien lisäksi on tärkeää tukea myös kuntalaisten oma-aloitteista suunnittelua. Kuntaliitto on koonnut [kuntalaisten osallistumista edistäviä keinoja](#) ja julkaissut [oppaan kuntalaisten osallistumisen arviointiin](#).

VINKKI 5:

HUOMIOI, MITEN PÄÄTÖKSET JA TOIMENPITEET VAIKUTTAVAT ERI IHMISRYHMIIN

Kuntalaisten yhdenvertaisuus tulee huomioida päätöksenteossa ja osallistumismahdollisuuksissa.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, että osallistamisen keinot tavoittavat kaikki kuntalaiset ja että kaikkien kuntalaisten ääni tulee yhdenvertaisesti kuulluksi. Eri ihmisryhmien, kuten lasten ja nuorten, ulkomaalaisten, vammaisten henkilöiden ja alkuperäiskansa saamelaisten, osallistumismahdollisuuksiin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Ihmisillä tulee olla mahdollisuus vaikuttaa heitä koskeviin toimenpiteisiin. Osallistamisessa tulee huomioida myös sukupuolten tasa-arvo.

Osallistuvan budjetoinnin kohdalla on tärkeää varmistaa, että haavoittuvassa asemassa olevia ihmisryhmiä kuullaan. Kuntaliitto [ohjeistaa](#) osallistuvan budjetoinnin käytänteistä.

Myös nuoria tulee kuulla päätöksenteossa, ja alaikäisille tulee olla mahdollisuuksia ilmaista mielipiteensä. Nuorten osallisuudelle on rakennettu [laatukriteerit](#), jotka auttavat arvioimaan ja kehittämään osallisuutta kunnissa.

PEREHDY LISÄÄ:

HYÖDYLLISIÄ LINKKEJÄ

IHMISOIKEUSMATERIAALEIHIN

[Amnesty International Suomen osaston suositukset kuntavaaliohjelmakirjauksiksi](#)

[Ihmisoikeuskeskuksen luentosarja perus- ja ihmisoikeuksista](#)

[Ihmisoikeudet.net](#): Mitä ihmisoikeudet ovat?
Mitä ihmisoikeussopimukset sisältävät?
Miten sopimukset velvoittavat Suomea?
Mitä on ihmisoikeuskasvatus?

Kursseja ihmisoikeusteemoista (Johdatus ihmisoikeuksiin -kurssi suomeksi, muut kurssit englanniksi): [Amnesty Human Rights Academy](#)

Satu Lidman: [Kuka ottaa vastuun? Naisiin kohdistuva väkivalta ja ihmisoikeusvelvoitteiden toteutuminen.](#)
Amnesty International 2016

[Tunnista, turvaa ja toimi.](#)

Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn suositukset

[Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisy kunnassa ja koordinaattorin tehtäväkuvamalli.](#) Käytännön ohjeita lähisuhde- ja perheväkivallan [ehkäisyn] strategiseen suunnitteluun ja ehdotuksia väkivallan ehkäisyn koordinaattorin toimenkuvamalliksi. Tammikuu 2013

[Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma](#)

[Kansalaisjärjestöjen ilmastoviestit kuntavaaleihin 2021](#)

[Kuntapaikoista sopiminen tukee sujuvaa kuntaan siirtymistä](#)

Satu Lindman: [Onko reitti selvä? Naisiin kohdistuva väkivalta ja ihmisoikeusvelvoitteiden toteutuminen kunnissa.](#) Amnesty International 2021